

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN DUALARI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, şefîi'l-müznibîn muhammedin'il-mustafâ ve âlihi ve sahbihi ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân ve eyyühe'l-müslimûn!.. Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

كَانَ إِذَا أَصَابَهُ غَمٌّ أَوْ كَرُبُّ يَقُولُ حَسْبِيَ الرَّبُّ
مِنَ الْعِبَادِ حَسْبِيَ الْخَالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ حَسْبِيَ
الرَّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقِينَ حَسْبِيَ الَّذِي هُوَ حَسْبِيَ
حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

(ابن أبي الدنيا في الفرج من طريق الخليل بن مرة عن فقيه أهل الأردن بلاغا)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 526/2 (*Kâne izâ esâbehû gammün ev kerbün, kâne yekülü: Hasbiye'r-rabbü mine'l-ibâdi, hasbiye'l-hâliku mine'l-mahlûkîn, hasbiye'r-râzıku mine'l-merzûkîn, hasbiye'llezî hüve hasbî. hasbiya'llâhu ve ni'me'l-vekîl, hasbiye'llâhu lâ ilâhe illâ hû, aleyhi tevekkeltü ve hüve rabbü'l-arşı'l-azîm*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, dünya ve

ahiretin hayırları cümleminizin üzerine olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini Gümüşhaneli hocamızın toplamış olduğu hadis koleksiyonundan, *Râmuzu'l'Ehâdîs*'ten okuduk. Hocamız bu kitabın sonuna Peygamber SAS Efendimiz'in âdet-i seniyyeleri ve şemâil-i şerîfeleri neyse onları da ihtiva eden rivayetleri toplamış, koymuş.

Az önce 526. sayfanın 2. ibaresini okuduk. Bu ibareler bize Peygamber SAS hakkında bilgi veriyor. "Rasûlullah Efendimiz şöyleydi, şöyle yapardı, böyle yapardı." diye bize onun hayatından, ahlâkından, şemâilinden ve sıfatından bazı şeyleri bildiriyor. Bunları okuyacağız. Peygamber Efendimiz nasıl yaparsa, biz de hayatımızı ona uydurmaya çalışacağız. Çünkü o bizim peygamberimizdir, rehberimizdir, önderimizdir, numûne-i imtisâlimizdir. Her şeyimizi ona benzetirsek, ona uydurursak, onun sünnetine

uyarsak, dünya ve âhiretin saadet ve selâmetine ereriz. Onun için bunları zevk ve şevkle okumaya, dinlemeye gayret edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce Peygamber SAS Efendimiz'in rûh-i pâkine hediye olsun diye; ve onun cümle âl'inin, pak ashabının, etbânının, ahbabının ruhlarına hediye olsun diye;

Ümmet-i Muhammed'in Peygamber SAS'den sonra irşâdıyla vazifeli sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyemizin cümlesine hediye olsun diye;

Bu beldeleri "Allah, Allah!.." diye fethetmiş olan, canlarını mallarını ve her türlü müktesebatını ortaya koymuş olan şehidlerin, fatihlerin, gazilerini cümlesinin ve onların serdarı cennet mekân Fatih Sultan Mehmed Han'ın ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde oturup ibadet ettiğimiz, ilim öğrendiğimiz, vaaz ettiğimiz, hadis okuduğumuz caminin bânîsi İskender Paşa'nın ruhuna hediye olsun diye; bu camiyi zaman zaman tamir, tevsî ve tecdid etmiş olanların kendilerinin ve geçmişlerinin ruhlarının şâd olması için;

Hız. Âdem Atamız'dan Peygamber Efendimiz'e (*salevâtu'llâhi aleyhim ecmaîn*) kadar gelmiş geçmiş cümle mürselînin ruhlarına hediye olsun diye, cümle evliyâullahın ruhlarına hediye olsun diye

ve o zamandan bu zamana dünyada yaşamış, gelmiş geçmiş mü'minlere dereceleri üzere hediye olsun diye -Rabbimiz'in keremi çoktur. Bizim azımızı çoğa sayar hepsine ikram eder;

bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım:

a. Kendisine Bir Sıkıntı Gelince Dedikleri

Metnini az önce okumuş olduğumuz ibârede Peygamber Efendimiz'in âdet-i seniyyeleri şöyle anlatılıyor:¹

كَانَ إِذَا أَصَابَهُ غَمٌّ أَوْ كَرْبٌ يَقُولُ حَسْبِيَ الرَّبُّ
مِنَ الْعِبَادِ حَسْبِيَ الْخَالِقُ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ حَسْبِيَ
الرَّازِقُ مِنَ الْمَرْزُوقِينَ الَّذِي هُوَ حَسْبِيَ
حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

(ابن أبي الدنيا في الفرج من طريق الخليل بن مرة عن فقيه أهل الأردن بلاغاً)

RE. 526/2 (*Kâne izâ esâbehû gammün ev ker-
bün, kâne yekülü: Hasbiye'r-rabbü mine'l-i-
bâdi, hasbiye'l-hâliku mine'l-mahlûkîn, has-
biye'r-râzıku mine'l-merzûkîn, hasbiye'llezî
hüve hasbî. hasbiya'llâhu ve ni'me'l-vekîl, has-
biye'llâhu lâ ilâhe illâ hû, aleyhi tevekkeltü ve
hüve rabbü'l-arşî'l-azîm*)

(*Kâne izâ esâbehû gammün ev kerbün*) “Ken-
disine bir gam, bir sıkıntı veya üzüntü gelince,

¹ İbn-i Ebi'd-Dünya, *el-Fercü Ba'de's-Şiddeh*, c.I, s.55, no:54; Ha-
lil ibn-i Mürre Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.71, no:18009; *Camiü's-Sağir*, c.II, s.180,
no:6580.

(*kâne yekülü*) şöyle buyururdu: (*Hasbiye'r-rabbü mine'l-ibâdi*) “Kullarına karşı Rabbim bana yeter. Kulları ne kadar çok olursa olsun, ne kadar güçlü olursa olsun, ne kadar zalim olursa olsun hiç önemi yok; Rabbim bana yeter.”

(*Hasbiye'l-hâliku mine'l-mahlûkîn*) “Yaratılanlara karşı Yaradan bana yeter. Yaratılmışın ne gücü, ne kuvveti var ki? Yaradan bana yeter!”

(*Hasbiye'r-râzıku mine'l-merzûkîn*) “Kendisine rızık verilen şu bîçârelere; başkalarının verdiklerine muhtaç olan, Allah'ın rızık vermesine muhtaç olan şu güçsüz bîçârelere karşı râzık olan Allah bana yeter.”

(*Hasbiye'llezî hüve hasbî*) “Her zaman benim istinatgâhım olan, her zaman bana yetecek olan Rabbim, bana sıkıntılarımda her zaman yardım edecek olan Rabbim bana yeter.”

(*Hasbiya'llâhu ve ni'me'l-vekîl*) “Allah bana yeter ve O ne iyi vekildir.

(*Hasbiye'llâhu lâ ilâhe illâ hû*) “Allah bana yeter, O'ndan gayri ilâh yoktur.” (*Aleyhi tevekkeltü*) “Ben ona tevekkül eyledim.” (*Ve hüve rabbü'l-arşi'l-azîm*) O azîm Arş'ın Rabbidir, sahibidir.”

Peygamber Efendimiz sıkıntılara karşı bu sözleri söylerdi. Bu sözlerle Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne iltica ve tevekkül ederdi, ona dayandığını ifade ederdi.

Allah'ın en güçsüz mahlûku, en aciz varlığı Allah'a dayandığında, en güçlü en kuvvetli olur. Çünkü her şeyi yaratan, her şeye gücü yeten, her şeyi bilen, bir şeyin olmasını istediği zaman “ol”

diyen, dediği zaman olduran Allah'a dayanıyor. Allah razı olursa, onun duasına icabet ederse, ona yardım etmeyi murat ederse, karşı tarafın hali harap, bitti. İsterse bir tarafta ordu olsun, isterse dünya olsun, isterse kâinat olsun; Allah yeter.

Gerçekten de bu böyledir. Hakikaten de Allah-u Teâlâ Hazretleri her zaman bu tarzda Allah'a dayananların imdadına yetişmiştir. Bunun her zaman böyle olduğu; Allah'ın, candan sığınanların imdadına yetiştiği Kur'ân-ı Kerîm'le de sabittir, tarihle de sabittir, hatta kendi şahsî hayatımızda karşılaştığımız olaylarla da sabittir.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

(الطلاق: r-r)

(Ve men yetevekkel ale'llâhi fehüve hasbüh)
“Kim Allah'a tevekkül ederse, Allah ona kâfi gelir.” (Talak, 65/3)

Dünya kadar borcumuz vardır. Alacaklı sabahleyin kapımıza gelecektir. Kasamızda bir kuruş yoktur. Söz vermişizdir, parayı ödememiz lazım. Mertliğimizin, Müslümanlığımızın, sözümüzün eri olmamızın ayaklar altına alınmasını istemeyiz, sözümüzü çiğnetmek istemeyiz, el açarız:

“—Yâ Rabbi! Kasamda hiçbir şey yok, alacaklım gelecek, senden gayri müracaat edeceğim bir yer yok, bir merci yok, beni mahcup etme!” deriz.

Bakarsın Allah birisini gönderir, bir sebep gönderir. Çünkü Allah, müsebbibü'l-esbâbdır, se-

bepleri harekete geçiren odur, her şey onandır.

Bakarsın o iş hallolmuş, el-hamdü lillâh... Mu-hakkak bunu hayatımızda birkaç defa tatmışızdır, denemiştir, biliyoruzdur. Bilmeyen de denesin, bu böyledir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri imkân vermeyince, kullar kolunu kaldıramaz, felç gelir. Adımını atamaz, kafasına yıldırım yağar.

“—Şunu şöyle yapacağım, bunu böyle yapacağım, asarım keserim!” diyen insanlar hiçbir şey yapamaz.

Meşhur hikâyedir: Zalim bir hükümdar varmış; çok zorlu, çok zorba bir kimseymiş. Kuyumcu başısını çağırması;

“—Bana sabaha kadar üstü elmas kakmalı, süslü, ziynetli, sekiz tane yıldız yapacaksın.” demiş.

“—Efendim mümkün değil. Bunun ilk önce kaynatılması eritilmesi lazım; dökülmesi, törpülenmesi, oyulması, taşların ayarlanması lazım. Birkaç günlük iş...”

“—Ben anlamam! Git, sabaha kadar getirirsen getirirsin, getiremezsen kellen gider.” demiş.

Yapar mı? Allah zulmüne fırsat verirse yapar, ama vermezse yapamaz.

Bakmış bu iş olacak gibi değil, ağlayarak eve gelmiş. Olan biteni hanımına anlatmış. Hanımı demiş ki:

“—Kızgınlık anında söylemiştir. Sen şimdi git, elinden geldiği kadar çalış, biz de sana yardım

edelim! ‘Bütün gece uyumadım, sabaha ancak bu kadarını yapabildim.’ dersin.” demiş.

“—Doğru söylüyorsun hanım.” demiş adam.

Beraberce atölyeye gitmişler. Kadın körüğü çalıştırmış; çocuklar aletleri, ocağı yakacak malzemeyi getirmişler. Üfürmüşler, yakmışlar, ısıtmışlar, eritmişler, dökmüşler, törpülemişler ve sabaha dek ancak yedi tanesini çivi haline getirebilmişler. O çiviler dövülecek, ondan sonra şekil verilecek, sonra da üstüne süslü ziynetli motifler icra edilecek.

Sabah olmuş. Bakmışlar ki karşıdan tozu dumana katarak atlılar geliyor.

“—Eyvah! Hadi ayrılık zamanı geldi.” demiş, ev halkıyla vedalaşmaya başlamış.

Kapı hızlı hızlı çalınmış. Açmışlar. Bir grup asker;

“—Yahu kapıyı niye açmıyorsun? Bu gece padişahımız öldü. Tabutuna çakılmak üzere sekiz tane altın çivi lazım!” demişler.

Allah’a dayandı mı bir insan, Allah onun düşmanını yerin dibine geçirir. Bu sadece ona mahsus bir şey değil, hepimiz için böyledir. Allah’a dayanmayı, Allah’a güvenmeyi, Allah’a sarılmayı, Allah’a tevekkül etmeyi öğrenelim!

Kulların ne gücü var ne kuvveti var? Herkes ister ki, bin sene yaşasın... Hayatlarını idame ettirmeye güçleri yetiyor mu? Hastalandıkları zaman, kendilerini iyi etmeye güçleri yetiyor mu? Hiçbir şeye güçleri yetmiyor. Ancak Allah verirse, Allah nasib ederse oluyor.

Yaratan varken, yaratılmışlara baş eğmeye lüzum yok.

وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ

(الأحزاب: ٣٧)

(*Ve tahşe'n-nâs, va'llâhu ehakku en tahşâhu*)
“İnsanların dedi kodusundan korkuyordun; halbuki Allah kendisinden korkmana daha çok lâıyktı.” (Ahzâb, 33-37) Yâni, “Kendisinden korkulacak olan Allah olduğu halde, insanlardan korkmak olur mu?” mânasına Kur'ân-ı Kerîm'de ayet-i kerime var. Sadece bu ibarenin bile biz insanlara yetmesi lâzım! Yaratan bize yeter. Hangi türlü olursa olsun, mahlûkâta karşı Yaradan yeter.

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Yatarken şu duayı okursanız akrep, yılan, çıyan vesaire tesir etmez, sokamaz, bir şey yapamaz, diyor:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ وَأَسْمَائِهِ كُلِّهَا مِنْ شَرِّ
مَا خَلَقَ وَذَرَأَ وَبَرَأَ

(*Eüzü bi-kelimâti'llâhi't-tâmmeti ve esmâihî küllehâ, min şerri mâ haleka, ve zerae ve berae*) “Yarattığı, halk ettiği her şeyin şerrinden o esmâ-i hüсна sahibi, her türlü güce sahip Allah'a sığınıyorum.”

Demek ki Allah'a sığınınca mahlûklar da, insanlar da, maddeler de zarar veremez. Bunun

misalleri çok.

Hız. Ömer RA'a Bizans'tan elçi gelmiş, bazı hediyelerle beraber, bir de zehir getirmiş.

“—Ne olacak bu zehir?”

“—Efendim, bizim ölkemizde bazen asker isyan ediyor, kralı sıkıştırıyorlar. Askerin eline düşse çok işkence görecektir olduğundan, bu zehiri ağzına atıyor, hemen ölüyor, kurtuluyor.”

Gülmüş Hz. Ömer, “Ver onu!” demiş, “Yâ hayyu yâ kayyûm!” diyerek, dua ederek onu ağzına atmış.

Elçi, “Düştü, düşecek!” diye bakıyor ama, karşısındaki Peygamber Efendimiz'in has sahabisi... Onlar, Allah'ın sevgili kulları, evliyânın en yüksekleri, tabii hiçbir şey olmamış.

“—Allah zarar verdirtmezse olmaz, kimse zarar veremez. Rabbimiz bize yeter. Bizim böyle zehirle uğraşmaya, tedbir düşünmeye hiç ihtiyacımız yoktur. Biz Rabbimize dayanırız, o bizi korudu mu, kimse bize zarar veremez.” diye gösteriyor.

Bu duyguyu öğrenmemiz, yaşamamız ve hayatımızı bu duyguya göre tanzim etmemiz lazım. Kazancımızı buna göre helalinden kazanmalıyız. “Ben bu helal yola girersem para kazanmam, aç kalırım.” veyahut “Ben bu hak sözü söylersem işimden olurum, aç kalırım, çoluk çocuk muhtaç olur.”

Yahu sen Allah'a dayan! Allah korur, kollar. İnsanın o duyguyu yaşaması lazım. Sonra rızık için başkasına boyun bükerek, çeşitli gayrimeşru

yollardan rızkın gelmesine tamah eder.

Peygamber Efendimiz; “Rızık verilen kimselerin karşısında râzık olan Allah bana yeter.” diyor. Rızık Allah veriyor. Ötekiler de rızık Allah’tan alıyorlar. İnsana sarılacağına, insana bel bağlayacağına, insandan isteyeceğine Allah’tan iste.

Bir mahallede iki kişi varmış. Birisinin iki gözü de görmüyor. Ötekisi de kör galiba, çalışacak durumda değil.

Birisi, (*Hasbüna’llah*) “Allah bize yeter. Allah’tan beklerim, Allah’tan isterim.” dermiş.

Ötekisi de, mahallenin ağasından, zengininden umar, bunu da alenen söylermiş. Bu da o ağanın kulağına gitmiş. O fakire akşamları bir tepsi kızarmış tavuk göndermeye başlamış. O da tavuğu almış, öteki âmâyaya gitmiş, demiş ki;

“—Yahu ben tek başımayım, bekârım; senin çoluk çocuğun kalabalık. Ben bu tepsiyi sana vereyim, sen de sabahtan beri avucunda ne biriktiyse bana ver!”

“—Pekiyi, bana yemek lâzım!” demiş, o tepsiyi almış; diğeri de onun hasılatını almış.

Böyle bir gün, iki gün, beş gün, on gün devam etmiş. En sonunda:

“—Yâhu, bir ağadan yalnızca böyle bir tepsiyle mi yetineceğiz, bu kadar az mı gelecek?” diye sözler söylüyor.

Ağa haber göndermiş;

“—Sen utanmaz mısın be adam? Sana kaç gündür tepsi içinde tavuk gönderiyorum, tavuğun içini

de altın dolduruyorum; hâlâ gözün doymadı mı?”

O onları sattı, haberi yok. Tepsiyi tavuğuyla beraber sattı, altınlar da Allah’tan isteyenine eline geçti. Kuldan isteyenine eline bir şey geçmedi.

Bunları eski tasavvufî kitaplarda naklediyorlar ki, insanlar Allah’a dayanan kimsenin sonunda kazançlı çıkacağını, kula dayananın da mahrum kalacağını bilsinler.

“—Ağaca dayanma yıkılır, insana dayanma ölür.” derler. Allah’a dayanmak, ona tevekkül etmek lâzım!

İşte Peygamber Efendimiz de:

“—Allah bana yeter. O ne iyi vekildir!” dermiş. Ondan gayri ilâh olmadığını, (*lâ ilâhe illâ hû*) diyerek, ona tevekkül ettiğini (*aleyhi tevekkeltü*) diyerek, onun Arş-ı azîm sahibi olduğunu ifade ederek,

onu överek, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin şânına lâyık sıfatlarını sıralayarak ona iltica edermiş.

Ne zaman? Başına bir üzüntü, sıkıntı, darlık ve meşakkat geldiği zaman...

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

(*Hasbûna’llâhu ve ni’me’l-vekîl*) Dedelerimiz söylediği için, biz bunu kızdığımız zaman birbirimize söyleriz. Mânasını unutmuşuz, işi asıl çığırından çıkarmışız ama, dedelerimizden geldiği için, âdet kabilinden söylüyoruz.

Karşımızdaki bizi kızdırdığı zaman veya başımıza biraz sıkıntılı bir hal geldiği zaman biz de diyoruz. (*Hasbüna'llahu ve ni'me'l-vekîl, Sübhàna'llah*) diyoruz. Bunlar çok güzel sözler ama ne mânaya geldiğini bilerek, duyarak, şuurlu olarak söylemek lâzım!

Geçen gün tefsir kitabını açtım, Süleyman AS'ın kıssası karşıma çıktı; hoşuma gitti. Allah ona çok mülk vermiş, saltanat vermiş, çok büyük mânevî güç vermiş; cinlere, insanlara tesiri olan, hepsinin onun emrinde olduğu bir peygamber. Havalarda uçarmış.

Böyle havada uçarken fellahın birisi görmüş de; “—Ne saltanat! Allah, Davud'un oğluna neler vermiş!” deyince, onu huzuruna çağırtmış, şöyle demiş:

“—Yanlış bir duyguya kapılıp da dininde zarara uğrama, günaha girme. Kabul olunmuş bir *Sübhàna'llah* sözü, bütün bu saltanatların hepsinden daha hayırlıdır.”

Onun için, bu duyguların kadrini, kıymetini bilelim. İslâm budur, iman dediğimiz şey budur. Mü'min insan böyle durumlarda belli olur. Parayı almaz, aç kalır, ama harama uzanmaz, haramı işlemez.

b. Ansızın Gelecek Şeylerden Allah'a Sığılırdı

İkinci rivayet Enes RA'dan:²

كَانَ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى يَدْعُو بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فُجَاءَةِ الْخَيْرِ وَأَعُوذُ بِكَ
مِنْ فُجَاءَةِ الشَّرِّ فَإِنَّ الْعَبْدَ لَا يَدْرِي مَا يَفْجُؤُهُ إِذَا
أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى

(ع. وابن السنى عن أنس)

RE. 526/3 (*Kâne izâ asbaha ve izâ emsâ yed'û bi-hâzihi'dde'avât: Allâhümme innî es'elüke min fücâeti'l-hayri, ve e'ûzu bike min fücâeti's-şerri; fe-inne'l-abde lâ yedrî mâ yefceuhû, izâ asbaha, ve izâ emsâ.*)

“Peygamber SAS Efendimiz sabaha çıktığı zaman veya akşama erdiği zaman şu sözlerle dua ederdi:

(*Allâhümme innî es'elüke min fücâetil-hayri*) ‘Yâ Rabbi! Ben senden ansızın bahşettiğin hayrı isterim. (*Ve eûzü bike min fücâeti's-şerr*) Ve ansızın gelen şerden sana sığılıyorum.”

(*Fe-inne'l-abde lâ yedrî mâ yefceuhû izâ asbaha, ve izâ emsâ*) “Böyle dua etmek lazım

² Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.106, no:3371; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.457, no:1859; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.155, no:17001; Enes RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.71, no:18010; *Camiü's-Sağîr*, c.II, s.180, no:6581; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.VI, s.188, no:4987.

çünkü kul sabahleyin başına ne gelecek, akşam olunca başına ne gelecek bilmez. Allah'tan hayrını istesin, şerrinden sığınsın ki Allah onu korusun.”

Hakikaten insan gece yatar, sabah ne gibi bir hadiseyle karşılaşacağını bilmez. Bakarsın ertesi gün birdenbire hiç ummadığı bir durumla karşılaşmış. “Hay Allah! Filancanın başına şu hal gelmiş.” diye insan hayretler içinde kalır.

Rabbimiz cümlemizi hayırlara erdiresin ve şerlerden korusun... İki cihanda mes'ud ve bahtiyar eylesin...

c. Sabah Akşam Ettiği Dua

Peygamber SAS Efendimiz'in sabah ve akşam nasıl dua ettiği hakkında buyrulmuş ki:³

كَانَ إِذَا أَصْبَحَ وَإِذَا أَمْسَى قَالَ أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ
الْإِسْلَامِ وَكَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
وَمِلَّةِ أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ

(حم. طب. عن عبد الرحمن بن أبي أوزي)

³ Ahmed ibn-i Hanbel *Müsned*, c.III, s.407, no:15400; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.3, no:9829; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.378, no:2688; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.305, no:1911; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.77, no:27071; Taberânî, *Dua*, c.I, s.112, no:293; Abdurrahman ibn-i Ebî Ebzâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.71, no:18011; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXXV, s.294, no:38228.

RE. 526/4 (*Kâne izâ asbaha ve izâ emsâ, kàle: Asbahnâ alâ fıtrati'l-islâmi, ve kelimeti'l-ihlâsi, ve dîni nebiyyinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve milleti ebînâ ibrâhîme hanîfen müslimen; vemâ kâne mine'l-müşrikîn.*)

(*Kâne izâ asbaha ve izâ emsâ, kàle*) Peygamber Efendimiz sabaha çıktığı zaman ve akşama ulaştığı zaman böyle dua ederdi:

(*Asbahnâ alâ fıtrati'l-islâmi ve kelimeti'l-ihlâsi*) “İslâm fıtratı üzere ve ihlâs sözü üzere sabahladım. (*Ve dîni nebiyyinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem*) Ve Muhammed SAS’ın dini üzere sabahladım.” (*Ve milleti ebînâ*) Atamız İbrâhim AS’ın milleti üzere sabahladım. (*Hanîfen müslimen*) Hakk’a meyletmiş, Hakk’a yönelmiş, kendini Rabbine teslim etmiş bir kul olarak...”

(*Ve mâ kâne mine'l-müşrikîn.*) “O İbrâhim ki Allah’ın sevgili kulu ve peygamberi, Halîlullah, müşriklerden olmadı, şirke sapmadı; aya güneşe, puta yıldıza tapmadı. Allah’ın varlığına, birliğine ikrar getirip büyük bir mücadele verdi, müşriklere boyun eğmedi. İşte onun Allah’a teslim olan ve hakka teveccüh eden milleti üzere, Muhammed-i Mustafâ’nın dini üzere, ihlâs kelimesi üzere ve fıtrat-ı İslâm üzere sabahladım.”

(*Fıtratü'l-islâm*) ne demek? “Allah’ın hak dini üzere; onun razı olduğu, tabii, insanın fıtratına uygun, katıksız; beşerin yalan yanlış itikadlarınının bulaşmamış olduğu din.” demek.

Dünyada pek çok insanın bir inancı var. Bu inanç nereden gelmiş, aslı nedir? Belki bir aslı vardı, belki o kavmin peygamberinden öğrendiği bir şeydi; sonradan sapıtı. Belki de bazı insanlar kendiliklerinden bazı şeyleri âdet haline getiriyorlar, o âdetler sonra din haline geliyor da insanlar olmadık şeylere tapınmaya başlıyorlar.

Güneşe tapınıyorlar. Meselâ, bugün dahi Japonlar güneşe tapıyor ve imparatorlarını güneşin oğlu olarak biliyorlar. Hintliler ineğe tapıyor. Çeşitli hayvanlara tapanlar var.

Mısırlılar eskiden ineğe tapınırlarmış. Daha başka birçok şeylere tapınırlarmış. Firavun; “Ben sizin rabbinizim.” diyor, demek ki ona da tapınıyorlardı. Firavun; “Size benden gayri bir tanrı tanımıyorum, bana tapının.” diye zorbalıkla tazyik ediyordu, kendisine tapındırıyordu.

İnsanlar arasında çok çeşitli inançlar var. Amerika’da bir adam çıktı, etrafına insanları topladı, hepsini bir ormana götürdü, orada topluca intihar ettiler.

İsveç’e gittiğimiz zaman orada gördük; saçlarını tıraş etmişler, arkada bir tutam saç bırakmışlar, boncuk bağlamışlar, çarşaf dolanmışlar, ellerinde ziller. Hindistan’ın Krişna dinine mensuplarmış. Zil çalarak bir o tarafa, bir bu tarafa dans eder gibi, ahenkli birtakım şeyler söyleyerek, çarşı pazarda gösteri yapıyorlardı. Hıristiyanlığı da bırakmışlar, Hintlilerin dinine girmişler.

Bir Avrupalı, Güneydoğu Asya’da, elçilikte vazî-

fe yapmış, sonradan müslüman olmuş; diyor ki:
“—Güneydoğu Asya’nın çeşitli inançlarını gördüm. Budizm’i gördüm, Brahmanizm’i gördüm çeşit çeşit dinlerini gördüm. Onların inançlarında, ibadetlerinde bir akıl, bir mantık, bir ölçü, bir fayda görmedim. Ama İslâm’ın her ibadetinde bir anlam var. Her ibadetinde bir hikmet var, bir fayda var.”

Geçen gün bir arkadaşın evindeydik; enfarktüs geçirmiş zengin bir kardeşimizle beraber oturuyorduk. Öteki de bypass ameliyatı geçirmiş. İkisi konuşuyorlar:

“—İlaç kullanıyor musun?”

“—Kullanıyorum” diyor o bypass ameliyatı geçiren. Göğsü açılıyor, damarı ayağından çekiliyor, koparılıyor, bu tarafa takılıyor. Büyük bir ameliyat...

Berikisi:

“—Ben pek ilaç kullanmıyorum. Peygamber SAS Efendimiz’in sünneti bana yetiyor. Pazartesi perşembe günleri oruç tutuyorum. Bir de eyyâm-ı biyz oruçlarını tuttum mu, yani Arabî ayların on üç, on dört ve on beşinci günleri oruç tuttum mu, tam bir regülatör vazifesi, düzenleyici vazifesi görüyor.” diyor.

Sair günler yemek yiyor; pazartesi yemiyor, oruç tutuyor. Sair günler yemek yiyor; perşembeye gelince oruç tutuyor. “Haftanın iki günü mideyi dinlendirmek, bana birçok hapi almaktan daha iyi geliyor.” diyor.

Farzlar olsun, Peygamber Efendimiz’in

tavsiye etmiş olduğu sünnetler olsun İslâm'ın emirlerinin hepsinde bir hikmet var, her şeyi güzel. Tatbik eden memnun kalıyor. Hadislerde geldiği zaman size anlatıyoruz; “Efendimiz, pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmayı severdi, tutun.” diyoruz ama o hasta, kendisi denemiş, tecrübe etmiş; “Bu oruçlar beni düzenliyor, sıhhatimi tanzim ediyor.” diyor, çok önemli.

Hâlihazırda sıhhatli olduğumuzdan bu oruçların kıymetini anlayamıyoruz, o orucu tuttuğumuz zaman ne kadar faydalar kazandığımızın farkında değiliz ama bilen biliyor. Onun için İslâm fıtrat dinidir. İnsanın fıtratına uygun, hilkatine muvafık dindir.

Bir askeri ateşemiz, Paris'te vazife yaparken bir Fransız'la dost olmuş. O Fransız bir gün çok fena durumdaymış; morali bozuk, kaşları çatıkmış.

“—Derdin ne?”

“—İntihar edeceğim.”

“—Niye intihar edeceksin?”

“—Karım kötü yola saptı; beni, şerefimi ayaklar altına alıyor.”

“—Boşa o zaman.”

“—Bizim Katoliklik'te evlendin mi boşanmak yok. Ebediyen devam eder.”

İntihara razı oluyor ama boşanamıyor. Din fıtrata uygun olmadı mı, insanların uydurmasıyla bozuldu mu insanları nerelere sürüklüyor. Onun için İslâm'ın kıymetini bilelim. İslâm'ın fıtrat

dini olduğunu, insanın hilkatine uygun olduğunu, sıhhatini takviye ettiğini, ruhunu beslediğini ve gerçeklere uygun din olduğunu iyi bilelim. Başka dinleri incelediği zaman insan bunu anlar.

Naylon çorap ilk çıktığı zaman herkes sımsıkı sarıldı, çok sevdi. “Her akşam yıkıyorsun sabahleyin tekrar giyiyorsun. Halbuki bizim çoraplar çabuk yıpranıyor, yamanıyor.” dediler. Ama sonra herkesin ayağında, parmak arasında bir kaşıntı, bir mantar hastalığı, bir alerji başladı. O zaman; “Bizim pamuğumuz, yünümüz, Şile bezimiz, Denizli havlumuz çok daha sıhhatliymiş, uygunmuş.” demeye başladık. İnsan mukayese edince anlıyor.

Şimdi biz İslâm dinine mensubuz, el-hamdü lillâh anamızdan babamızdan müslüman olarak doğduk, ama İslâm’ın kıymetini bilmiyoruz. Çünkü mukayese yapmadık. Amerika’yı göreceksin, Afrika’yı göreceksin, Hindistan’ı göreceksin, Eskimoları göreceksin. Hepsinin inancına bakacaksın da; “Bunların inancı da inanç mıymış, el-hamdü lillâh ben müslümanım!” diyeceksin. Bak o zaman nasıl sımsıkı sarılırsın. İslâm’ın güzelliğini, kadrini, kıymetini anlarsın.

Peygamber Efendimiz sabaha çıktığı zaman; “Ben İslâm fıtratı üzere sabahladım. Bozuk bir itikat üzere değil, Allah’ın razı olduğu ve fıtrata uygun olan din üzere sabahladım.” diye dua edermiş. (*Ve kelimetü’l-ihlâsi*) “İhlâs sözü, yani Allah’ın varlığını, birliğini ifade eden ve O’nu her türlü katıktan, bozuk ilaveden ayıklayan söz.” İhlâs bir şeyi halis kılmak, sâfi kılmak demek.

Kelimetü'l-ihlâs ne demek? Allah hakkında doğru olan itikadı söylemek, doğru olmayan şeylerden O'nu sıyırıp sâfi kılmak demek. Onun için *kelimetü'l-ihlâs* deniliyor. Yani, "Allah vardır; şeriki, nazîri yoktur, eşi ortağı yoktur, benzeri yoktur, küfüvvü dengi yoktur." demek.

İnsan (*Lâ ilâhe illa'llah, muhammedün rasûlü'llah*) veya (*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh*) deyip, onun varlığını bilip ona inanıyor. İşte Peygamber Efendimiz; "O hak ve fitrat dini üzere sabahladık, bu güzel itikad üzere sabahladık." dermiş.

"İslâm fıtratı üzere sabahladık, ihlâs kelimesi üzere sabahladık.

(*Ve alâ dîni nebiyyinâ muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem*) Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'ın dini üzere sabahladık."

Peygamber Efendimiz söylüyor; kendisine salevât-ı şerîfe getiriyor ve "Onun dini üzere sabahladık." diyor. Peygamber Efendimiz bunu yapardı. Talim için, öğretmek için kendisinden üçüncü bir şahıs gibi bahsederdi.

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'inde Peygamber Efendimiz'e salât u selâm getirmeyi bize emrediyor, farz:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
أَمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

(الأحزاب: ٥٦)

(*Inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiyyi*) “Hiç şüphe yok ki, Allah ve melekleri Peygamber’e salât ediyorlar. (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslimâ*) Ey iman edenler! O mübarek Peygamber’e siz de salât ü selâm getirin!” (Ahzâb, 33/56) diye emrediyor.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki:⁴

رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ

(ت. حسن غريب حب. ك. عن أبي هريرة)

(*Rağime enfu raculin zükirtü indehû, felem yusalli aleyye*) “Ben kendisinin yanında anıldığım halde bana salât u selâm getirmeyenin burnu yerde sürtsün.” Burnu yerde sürtsün veyahut burnu yerde sürter.” demek. Çünkü Peygamber Efendimiz’i sevmeden insanın dini tamam olmaz.

Bu işin aslı, temeli, kökü, kaynağı, menbaı Rasûlüllah SAS’i candan sevmektir. Ona canını vereceksin;

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ

(*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla'llàh*) “Anam babam sana feda olsun ey Allah’ın Rasûlü!”

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.455, no:3468; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müs-ned*, c.II, s.254, no:7444; Bezzâr, *Müs-ned*, c.II, s.437, no:8465; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.489, no:2148; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.XIII, s.136, no:12755.

diyeceksin.⁵

Onun adı anıldığı zaman gözlerinde değişiklik olacak, gönlüne bir başkalık gelecek, candan bir salât u selâm edeceksin, dua edeceksin.

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Ben kendisinin yanında anıldığım halde bana salât u selâm getirmeyen, cimrinin ta kendisidir.” diyor

Bunu hadîs-i şerîflerden biliyoruz. Allah emrettiği için, “Allah’ın emrini yapmama durumuna düşmesinler.” diye, bize öğretmek için Peygamber Efendimiz açıkça ifade ediyor. Çünkü etrafındaki insanların kimisi çölden gelmiş bedevî... Kimi şeyleri hazır halde onların önüne koymak lâzım ki şaşırmadan öğrenebilsinler.

(*Ve alâ milleti ebînâ ibrâhîm AS*) “Atamız İbrahim AS’ın dini üzere.” O neydi? Hanîf idi. Doğru olan dine meyletmiş, ona teveccüh etmiş bir kimseydi.

---

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1541, no:3968; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Ebû Mûsâ el-Eş’arî RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.686, no:990; Neseî, *Sünen*, c.V, s.10, no:2440; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.152, no:21389; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.85, no:34386; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.12, no:617; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.27, no:19597; Ebû Zer RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.VI, s.185, no:3496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.335, no:8407; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.VII, s.158, no:12611 ve 12612; Ebû Hüreyre RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.49, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.186, no:12961; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.260; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.]

Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.I, s.421, no:556; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VI, s.281; Hz. Ali RA’dan,

Hız. İbrahim AS zamanında insanlar güneşe, aya ve yıldızlara tapıyorlardı. Onun içinde bulunduğu cemiyette insanlar elleriyle çeşit çeşit putlar yapmışlardı. Onları puthânelerine koymuşlardı. Bir büyük put vardı; çeşit çeşit başka putlar vardı. İbrahim AS onlara tapmadığı gibi, tapılmasının da doğru olmadığını söyledi. Bir delikanlı iken, genç bir kimseyken;

“—Yaptığınız doğru değil, putlara tapınmamanız lâzım!” dedi.

Sonra daha da ileri, daha merdâne, daha kahramanca bir şey söyledi:

“—Bakın, elime fırsat geçerse ben sizin bu putlarınızın hepsini parçalayacağım!”

Bunu da dobra dobra söyledi. Ve onlar bir merasim münasebetiyle şehrin dışına gittikleri zaman puthâneye girdi ve bütün putları parçaladı. Kullandığı baltayı da götürdü büyük putun boynuna astı.

Geldiler baktılar ki puthâne harabeye dönmüş, tapındıkları putların hepsi yerlerde. “Bunu kim yapmıştır?” diye düşündüler.

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذُكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ

(الأنبياء: ٦٠)

(*Yezkürühüm yükälü lehû ibrâhîm*) [Bunları diline dolayan bir genç duyduk; kendisine İbrahim denilirmiş, dediler.] (Enbiya, 21/60)

“—İbrâhim adı verilen bir kimse var ki bunları böyle kıracağını söylüyordu. Onu insanların

önüne getirin.” dediler. İbrahim AS’ı getirdiler.

İbrâhim AS Allah’a dayanmış, “*Hasbüna’llâhu ve ni’me’l-vekîl*” diyor. O şuurdaki insan, mü’min, iman numûnesi, emsalsiz bir insan; Allah’ın dostu. Gayriye aldıran bir insan değil. Gayri ne yaparsa yapsın. Korkusu yok. Diyorlar ki:

قَالُوا أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ

(الأنبياء: 62)

(*Kâlû e ente fealte hâzâ bi-âlihetinâ yâ ibrâhîm*) ““Ey İbrâhim, bunu sen mi yaptın bizim putlarımıza?” dediler.” (Enbiyâ, 21/62)

İbrâhim AS, yaptıkları işin yanlışlığını anlatmak için onlarla şöyle konuşuyor:

بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ

(الأنبياء: 63)

(*Bel fealehû kebîruhüm hâzâ*) “Belki en büyüğü yapmıştır.” (*Fe’s’elûhüm in kâne yantikûn*) “Konuşurlarsa sorun bakalım.” (Enbiyâ, 21/63)

Diyorlar ki:

لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ

(الأنبياء: 65)

(*Lekad alimte mâ hâülâi yantikûn*) “Biliyorsun ki, konuşmaz bunlar.” (Enbiyâ, 21/65)

O zaman yapıştırıyor cevabı:

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا
وَلَا يَضُرُّكُمْ

(الأنبياء: ٦٦)

(*Kàle efeta'büdûne min dûni'llâhi mâ lâ yenfauküm şey'en ve lâ yedurruküm*) “İbrâhim AS: ‘Öyleyse, Allah’ı bırakıp da, size hiç bir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız?’ dedi.” (Enbiyâ, 21/66)

İşte İbrâhim AS’ın dini bu. Hakka meyletmiş, hakka yönelmiş, bâtıldan yüz çevirmiş; hiç sarsılmıyor.

Ya başına bir zarar gelirse?

(*Müslimen*) “Kendini Allah’a teslim etmiş, Allah’a sığınmış.”

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(الأنعام: ٧٩)

(*Innî veccehtü vechiye li'llezî fetara's-semâvâti ve'l-arda hanîfen ve mâ ene mine'l-müşrikîn.*) [Ben hanîf olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah’a çevirdim ve ben müşriklerden değilim.] (En'am, 6/79)

“Ben zâtımı yeri göğü yaratmış olan Allah’a teslim ettim.” diyor. Ona dayanmış. İbrahim AS, hasbünallâh’ın mücessem numûnesi... “Allah bana yeter!” sözünü birçok insan söyler

de ona göre hareket etmeyi başaramaz. İbrâhim AS onu başarmış olan kahramanlardan, Allah'ın dostu. Hem hasbiyallâh. "Allah bana yeter!" diyor hem de Allah'ın yettiğini bilen bir insan gibi kahramanca hareket ediyor, hiç kimseden, korkmuyor.

Peygamber Efendimiz de diyor ki:

"Fıtrat-ı İslâm, İslâm fıtratı üzere sabahladım, ihlâs sözü üzere, kelime-i şehâdet üzere sabahladım. Muhammed-i Mustafâ'nın dini üzere sabahladım; hanif ve müslim olan İbrahim AS'ın inancı üzere sabahladım."

Bunlar bize ne işaretler veriyor?

Biz de sabaha kalktığımız zaman bunları hatırlamalıyız: Hak din üzere olduğumuzu, Allah'tan başka ilâhın olmadığını, Muhammed-i Mustafâ'nın ümmeti olup onun yolunda gitmemiz gerektiğini ve İbrâhim AS gibi hakka meyledip batıldan yüz çeviren ve her türlü engelin karşısında kendisini Allah'a teslim edip kimseden korkmayan, kimseden çekinmeyen insanlar olmalıyız. Biz böyle müslümanlar olursak o zaman izzet ve şeref bizim olur.

Böyle müslümanlar olmadığımız zaman ceza olarak Allah başımıza yahudiyi musallat eder, Rum'u, Rus'u, Bulgar'ı musallat eder. İnsanın eceli değişmez. Vefatı nerede olacaksa orada olacak, o değişmez de, insan onların karşısında rezil rüsvâ olur, perişan olur. Halbuki bu kuvvette olsak, bu çalışmada olsak belki oralarda kâfir kalmazdı. Bu itikadda insanlar oralarda olsaydı; "Yahu sen benim yanımda bu hak itikad varken,

bu bâtil yolda nasıl duruyorsun?” diye anlatırdı. Yedi asır Bulgarlara öğretememişiz, onun cezasını çekiyoruz. Halbuki bizim asıl işimiz oydu. Öğretmeyi becerememişiz.

Müslümanın asıl vazifesi Allah'ın dinine yardım etmektir, Allah'ın dinini başkalarına yaymaktır, din için çalışmaktır! Biz dünya için çalışmaya yönelmişiz; para kazanmaya, zevke sefaya, rahata, ticarete, kazanca dalmışız.

Allah-u Teâlâ Hazretleri; Tevbe Sûresi, 24. ayet-i kerimede buyuruyor ki:

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا
وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ
إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا
حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ

(التوبة: ٢٤)

(Kul) “Onlara de ki: (İn kâne âbâüküm ve ebnâüküm ve ihvânüküm ve ezvâcüküm ve aşîreteküm) Eğer onların babaları, veya evlatları, oğulları, veya kardeşleri, veya eşleri, zevceleri; veya kavim ve kabileleri; (ve emvâlün-ni'ftereftümûhâ) kazandıkları, biriktirdikleri mallar; (ve ticâretün tehşavne

kesâdehâ) bozulur diye korktukları ticaretler; (ve *mesâkinü terdavnehâ*) hoşlarına giden, hoşnud ve razı oldukları güzel meskenler; rahat, bağlı bahçeli, gölgelikli, geniş odalı, salonlu, havuzlu meskenleri; (*ehabbe ileyküm mina'llâhi ve rasûlihî*) işte bunlar size Allah'tan ve Rasûlünden, (*ve cihâdün fî sebîlihî*) ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise; (*feterabbesû hattâ ye'tiya'llâhu bi-emrihî*) Allah'ın başınıza ne iş getireceğini o zaman bekleyin bakalım! (*Va'llâhu lâ yehdi'lkavme'z-zâlimîn*) Allah fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.” (Tevbe, 9/24)

Yani, Allah onların cezası olarak müslümanlara bunları veriyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin cezası nasıl geliyor?

İşte bakın, ibret alın. Filistin'i sattılar, yahudiler parasıyla aldı. Padişahımız orayı satmak istemedi, sattırmak istemedi. Çiftlik yapmak istedi; “Padişaha ait çiftliktir, arazidir.” dedi. Ama onlar oradan sokuldular, buradan girdiler; bazı kimselerden aldılar.

Amerikalılar; “Bir kolej kuracağız.” diye Boğaz'da sadrazamın arazisini almışlar. Padişah, onu sattı diye sadrazama⁶ darılmış. Tam Rumelihisarı'nın yanındaki yeri alıyorlar.

“—Fatih İstanbul'u buradan fethetmişti, biz de yine buradan müslümanların elinden koparacağız.” diyorlar.

O Robert Kolej'i kurarken bu niyetle kurmuşlar

---

⁶Ahmed Tefvik (Okday) Paşa (1845-1936)

(1863).

Dergide yazdım, 1970’li senelerde Amerika’da bir papaz kampanya açmış; bakın ne diyor?

“—Bize yardım edin, İslâm diyarında, müslümanların ülkesinde Hıristiyanlık için çalışma yapacağız. Eğer Kâbe’nin karşısında bir kilise kurmamızı istiyorsanız bize yardım edin.”

Adamlar, Kâbe’nin karşısında kilise kurmak istiyor. O da o azimle her şeyini çıkarıp veriyor. Bugün hıristiyan ülkelerindeki mülklerin, arazilerin büyük çoğunluğu kilisenin malıdır. Çünkü adam ihtiyarladı mı “Sevap kazanayım.” istiyor —artık ona cennette ne vaad ediyorsa— parasını, malını mülkünü getiriyor, kiliseye veriyor. Büyük imkânları var. Onlarla İslâm diyarlarında kilise kuruyorlar, okul kuruyorlar.

Don Petro muydu, Don Kastro muydu Avustralya’da çok büyük bir müessese gördüm; ne kadar büyük okulları var, kilisesi var. Büyük bir arazi...

“—Hocam, bu İzmir’de de bir şube kurdu. Müslümanları hıristiyan yapmak için, misyoner çalışması yapmak için İzmir’de şubelerini kurdu.” dediler.

Onlar öyle çalışıyorlar, müslümanlar çalışmıyor. Tabii ondan sonra milletimizin başına çeşitli yerlerden çeşitli sıkıntılar geliyor.

Rabbimiz bizi İbrâhim AS’ın kahramanlığında eylesin... Peygamber Efendimiz’e indirilen ahkâma uyup has ve halis din ile ve kelime-i şehâdetin gösterdiği tevhid akidesi üzere ve

fıtrat dini üzere Müslümanlığımızı yaşamayı nasib etsin...

Bir insan niye sabah akşam bunu söylüyor?

Çünkü kendisine hatırlatıyor. “Her sabah, her akşam benim böyle olmam lazım, bu zihniyette bir insan olmam lazım.” diyor. Ticaretini ona göre yapacak, o günkü faaliyetlerini ona göre yapacak. Konuşmasını ona göre yapacak. Çalışmasını ona göre yapacak. Bunu sabahleyin boşuna söylemiyor; “Gününü ona göre tanzim etsin.” diye söylüyor.

Rabbimiz bizi sabaha böyle giren ve gününü bu söylediği sözlerin ışığında geçiren kimselerden eylesin...

Bir de şunu söyleyeyim: Hocamız Mehmed Zâhid Kotku Rh.A. sabahları, akşamları okuyalım diye bir dua kitabı meydana getirmiş. Sabahları biz burada okuyoruz. Okuyan kardeşlerimiz hatırlayacak:

أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ وَكَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ
وَعَلَى دِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَعَلَى مِلَّةِ آبَائِنَا إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

(*Asbahnâ alâ fıtrati'l-islâmi, ve kelimeti'l-ihlâsi, ve alâ dîni nebiyyinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem, ve alâ milleti ebînâ ibrâhîme aleyhi's-salâtü ve's-selâm.*)

Hocamız, bu duayı eklemiş, ihmal etmemiş. Sabahları *Evrâd-ı Şerîfe*'mizi okuyan kardeşleri-

miz bu duayı da okumuş oluyorlar.

حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

(*Hanîfen müslimen, ve mâ kâne mine'l-müşrikîn*) ilavesini de kendileri yapabilirler.

d. Kasık Temizliğini Kendisi Yaptı

İbn-i Mace'nin Ümm-ü Seleme RA'dan rivayet ettiğine göre:⁷

كَانَ إِذَا اطَّلَى بَدَأَ بِعَوْرَتِهِ فَطَلَّاهَا بِالنُّورَةِ وَسَائِرِ
جَسَدِهِ أَهْلُهُ

(ه. عن أم سلمة)

RE. 526//5 (*Kâne ize'ttalâ bedee bi-avretihî, fetalâhâ bi'n-nûreti ve saire cesedihî ehlühû.*)

[Nevre, temizleme tozu sürdüğü zaman, önce avret yerinden başlardı, sonra cesedinin diğer yerlerine sürerdi.]

“Peygamber SAS Efendimiz, avret yerlerini temizlemek istediği zaman, hamam otu dediğimiz otu kullanırdı. Bedeninin diğer yerlerinde, mesela koltuk altı gibi yerlerde de kıllar oluyor. Onlar için ailesinden bazılarının yardımını istediği olurdu, onlara yardım ettirtirdi ama avret mahallinin temizliğini bizzat kendisi yaptı.” diye bildiriyor.

İslâm dini insanın her şeyini ihtiva ediyor,

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.180, no:3741;

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.126, no:18314; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.180, no:6583.

her şeyini kuşatıyor. Temizliğini de anlatıyor, bedenini de anlatıyor, ruhunu da anlatıyor, ailesini de anlatıyor. Cemiyetinin, dünyasının, ahiretinin nasıl olması gerektiğini de anlatıyor. Dışarıda bıraktığı bir şey yok. Başka dergilerden görevli şahıslar bize mektup yazmış;

“—Siz ilk önce derginizde bazı dinî konuları yazarken sonra başladınız Ortak Pazar konusuna veya başka konulara girmeye.” Ben de cevap verdim, dedim ki;

“—İslâm’da; ‘Şu konuya girilmez, bu konuya girilmez!’ diye yasak yok ki. İslâm her şeyle ilgilenir. İnsanla ilgili, dünya ile ilgili her şeyle ilgilenir. Cemiyetin veyahut ferdin herhangi bir faaliyeti onun dışında değildir.”

Tek başımıza olduğumuz zaman yaptığımız şahsî faaliyetlerimiz var, mahrem faaliyetlerimiz var. Bunların arasında temizlik faaliyetimiz var.

“—Hocam bu konuyu kapatalım, nemelazım. Bu temizlik işi, şahsî bir iş.”

Hayır, öyle şey yok! İslâm’da her şeyi anlatmak var. Peygamber Efendimiz her şeyi anlatmış; o çölün hiçbir şey bilmez, saf insanlarına neler öğretmiş. Nasıl kibar, görgülü, temiz insanlar olmuşlar. Hatırlarsanız eskiden “Pis gâvur” denirdi.

Çünkü onlar temizliği iyi bilmezlerdi. Müslümanlar elbiseyi defalarca yıkar; köpekten sakınır, domuzdan sakınır. Tavuğunu keseceği zaman kaç gün bekletir, pislik yememesine dikkat eder, pişirmesine dikkat eder. Her şeyde bir temizlik vardı.

Bizim ecdadımızın temizliğini belki bu yeni nesiller bilmezler, unutmuşlardır ama ben hatırlıyorum, duyuyorum, biliyorum. Ninelerimiz, dedelerimiz: “Çalıştığımız zaman belki üstümüze bir şeyler sıçramıştır.” diye namaz kılarken ayrı şalvar giyerlermiş. Abdest alırken yere sıçrayan su temizdir ama ondan bile mümkün olduğu kadar sakınmışlar. Temizliğe bu kadar riayet etmişler.

Peki temizlik nasıl olacak? Peygamber Efendimiz açıkça söylemiş: “—Tırnaklarınızı keseceksiniz.”

Şimdi bakıyorum modern kadınlar, hatta bazı erkekler tırnağını uzatmış. İnsanın derisini jilet gibi kesiyor. Bakıyorsun erkek, küçük parmağının tırnağını uzun bırakmış; galiba, “Lazım olacak.” diye düşünüyor, kocaman bir tırnak.

Bazı kadınlar tırnaklarını uzatıyorlar, üstünü boyuyorlar. Manikür pedikür yapıyorlar, yaptırıyorlar. Bir kardeşimiz geçim için manikür pedikür yapıyormuş;

“—Bir mantar hastalığına tutuldum, aylarca yıllarca uğraştım elimdeki mantar hastalığı geçmedi.” diyor.

El alemin tırnağını kurcalaya kurcalaya bir hastalığa tutulmuş; ondan sonra bırakmış.

e. On Şey Fıtrattandır

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

---

⁸ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.223, no:261; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.61, no:53; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.91, no:2757; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.107, no:293; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.137,

عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْفَاءُ اللَّحْيَةِ
وَالسِّوَاكُ وَاسْتِنْشَاقُ الْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَارِ
وَعَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ
وَأَنْتِقَاصُ الْمَاءِ. قَالَ الْمُضْعَبُ وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ
إِلَّا أَنْ تَكُونَ الْمَضْمَضَةَ

(حم. ش. م. د. ت. حسن ن. ه. عن عائشة)

RE. 316/2 (*Aşrun mine'l-fıtrati: Kassu'ş-şâribi, ve i'fâu'l-lihyeti, ve's-sivâkü; ve'stinşâku'l-mâi, ve kassu'l-azfâri, ve guslü'l-berâcimi, ve netfü'l-ibti, ve halku'l-âneti, ve'ntikâsu'l-mâ'. Kâle'l-mus'ab ve nesîtü'l-âşirete illâ en tekûne'l-madmadate.*)

Hazret-i Aişe Vâlidemiz'den rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki: (*Aşrun mine'l-fıtrati*) On şey vardır ki, bunlar fıtrattandır:

1. (*Kassu'ş-şârib*) “Bıyığı kesmek.”
2. (*i'fâu'l-lihyeti*) “Sakalı da uzatmak.”
3. (*Ve's-sivâk*) “Misvak kullanmak.”

---

no:25104; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.47, no:88; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.14, no:4517; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.23, no:2760; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.36, no:152; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.79, no:547; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.195, no:2058; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.186, no:584; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.385, no:784; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.196, no:1774; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.492, no:26012; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.209, no:14132.

4. (*Ve'stinşâku'l-mâ'*) "Burna su vermek."
5. (*Ve guslü'l-berâcim*) "Parmak uçlarını, parmakların eklenti yerlerini yıkamak."
6. (*Ve kassu'l-azfâr*) "Tırnakları kesmek."
7. (*Ve netfu'l-ibit*) "Koltuk altlarının kıllarının giderilmesi."
8. (*Halku'l-âneti*) "Kasıklardaki kılların giderilmesi."
9. (*Ve'ntikâsu'l-mâ'*) "Küçük abdestini yapınca oraya su döküp, yıkayıp temizlemek."
10. (*Ve'lmadmadatü*) "Ağzı çalkalamak." olabilir. (Mus'ab isimli râvi onuncusunu tam hatırlayamamış.)

Erkeklerde ve kadınlarda koltuk altında kıllar biter. Koltuk altı çok çabuk terler. Ter kurur. Tekrar terler tekrar kurur, tekrar terler tekrar kurur. Atletin kolluysa iç fanılanın koltuk altı sapsarı olur. Hepimizin bildiği bir şey... İslâm bu pisliğe razı olmuyor; o kıllar orada durduğu zaman bir koku olacak, bir pislik olacak; öyleyse koltuk altlarını temizleyeceksin.

Sonra kasıklarında insanın çeşitli kıllar bitiyor, onların temizlenmesi lazım! Ayrıca çocukken sünnet olması lazım. Sünnet olmadığı takdirde, sünnet olunmayan et parçasının içinde çeşitli mikroplar üüyor. Sonra idrar kalıyor, o idrar kokuyor, mikrop üüyor. Ondan sonra başkalarına geçer. O bakımdan İslâm her şeye dikkat etmiş.

Sonra, bıyıklar tıraş ediliyor. Niye? Bıyıklar burnun altındadır, çok fazla olursa pislik birikir.

Peygamber Efendimiz derisi belli olacak kadar bıyıkları azaltırdı, sakalı uzatırdı. Sakalda bir zarar yok. Sakal insanı kaşkol gibi korur. Sakalı uzun insan kış gününde hiç kaşkol takmasın. Sakalın ona faydası var. Ama bıyık öyle değil. İslâm her şeyin ölçüsünü böyle koymuş.

Bunlar Peygamber Efendimiz'in özel hayatından da bize intikal etmiş, râvîler rivayet etmiştir. Bazısını Peygamber Efendimiz'in zevceleri olan mübarek annelerimiz rivayet etmişlerdir; "Peygamber Efendimiz özel hayatında şöyle yapardı, böyle yapardı." diye. İşte burada da onu görmüş oluyoruz.

Bir ot varmış. Tabii millet şimdi başka yöntemler kullanıyor. Hamam otu denilen o ot karıştırılıyor, dövülüyor. Sürüldüğü zaman kılları kökünden temizliyormuş; o zamanın âdeti. Herhalde yakın zamana kadar da kullanılıyordu. Sonra bir de aktarlarda bulunan, ilaç yapımında da kullanılan otlar var; onlarla da temizlik sağlanabiliyor. Mühim olan mikropların barınmasına sebep olacak şeyleri vücutta bulundurmamak.

Peygamber Efendimiz saçlarını bazen tıraş ettirirdi, bazen de mübarek kulakları hizasına gelecek kadar, hatta omuzuna dökülecek kadar uzattığı olurdu.

İslâm'da günde beş defa yıkanmak var. Abdest alıyorsunuz; kollarınızı ve yüzünüzü yıkıyorsunuz. Haftada bir defa gusül abdesti var. Hatta gusül bazı sebeplere de bağlı olduğu için bazen insanın haftada birkaç defa tepeden tırnağa yıkanması mümkün oluyor. İslâm

temizlik dini, el-hamdü lillâh...

“—Hocam, şimdi herkes yıkıyor.”

Herkes yıkıyor ama sen elli sene öncesine bir bak. Elli sene öncesinde, yüz sene öncesinde Avrupa’da senede Bir Bile Yıkanmıyorlardı. Adamların Evinde Tuvalet Yoktu, Banyo Yoktu. Evin Ortasına Tekne Getirip Hepsi İçine Girip Çıkıp Orada Güya Yıkıyorlardı.

Onların Şimdiki Temizlik Töresi Bizden Geçmedir. Dişlerinin Temizlenmesi Bizden Öğrenmedir. Bizim Diş Fırçalamamızla Diş Fırçalamayı; Hamamlarımız Sayesinde Yıkanmayı Öğrendiler. 17. Asır’da Buralara Gelmiş, Görmüş Seyyahlar Diyor Ki:

“—Bu Müslümanlar Hasta Olacak. Bunlar Ne Biçim İnsanlar, Sürekli Suya Girip Yıkıyorlar, Bu Kadar Yıkanılır Mı?”

İşte İslâm’ın Temizliği Bu... En Ayrıntı Noktalara Kadar -Tırnak, Koltuk Altı, Kasık, Vücut Temiz Olacak. Saç Sakaldan Tertemiz Olacak. Dişler Misvaklanacak, Temizlenecek. Kalp Temiz Olacak, Muamele Temiz Olacak. İslâm Baştan Aşağı Temizlik Dinidir. Bunu da Peygamber Efendimiz bizzat kendisi örnek olarak göstermiştir.

Burada da yine temizliği kendi eliyle yaptığına dair bir rivayet var:⁹

كَانَ إِذَا اطَّلَىٰ بِالنُّورَةِ وَلِيَّ عَانَتَهُ وَفَرَجَهُ بِيَدِهِ

(ابن سعد عن إبراهيم و عن حبيب بن أبي ثابت مرسلًا)

⁹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.126, no:18315; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.181, no:6584.

RE.526/6 (*Kâne izâ ittalâ bi'n-nûreti vellâ ânetehû ve fercehû biyedihî.*) [Nevre, temizleme tozu kullandığı zaman avret mahalline eli ile sürerdi.]

f. Yalan Söylenmesinden Hoşlanmazdı

Ahmed ibn-i Hanbel ve Hâkim'in rivayet ettiğine Hz. Aişe RA şöyle buyurdu:¹⁰

كَانَ إِذَا اطَّلَعَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كَذَبَ كَذِبَةً
لَمْ يَزَلْ مُعْرِضًا عَنْهُ حَتَّى يُحْدِثَ تَوْبَةً

(حم.ك. عن عائشة)

RE.526/7 (*Kâne izâ ittala'a alâ ehadin min ehli beytihî kezebe kezbeten, lem yezel muğridan anhü hattâ yuhdise tevbeten.*)

“Peygamber Efendimiz SAS çevresindeki insanlardan, ehli beytinden bir kimsede bir yalan söyleme durumu görmüşse, ondan yüz çevirirdi. Tevbe edinceye kadar onun yüzüne bakmazdı.”

“—Peygamber Efendimiz'in ailesi yalan söyler mi?”

Tabi “Ehl-i Beyti” denilince o çatının altında hizmetçisi de var, çeşit çeşit insanlar da var. Veyahut Ümmet-i Muhammed'den çeşitli kimseler geliyor gidiyor. Etrafındaki kimselerden birisinde yalan, hilâf-ı hakikat bir söz fark

¹⁰ Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.13, no:11; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.137, no:18381; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.181, no:6585.

ederse ondan yüz çevirirdi, kaşlarını çatardı; tevbe edinceye kadar onunla konuşmazdı.

Ceza mükâfatla beraber yürür. Çocuğunu hep seversen şımarık olur. İyilik yaptığı zaman, güzel bir iş yaptığı zaman methedeceksin, okşayacaksın. Kötü bir şey yaptığı zaman “Bu olmadı.” diyeceksin ki çocuk iyiye heves etsin, kötüden korksun, yapmasın. Peygamber Efendimiz de böyle bir yalan gördüğü zaman yüz çevirirdi; “Bir daha söylenmesin, bir daha yapılmasın.” diye tevbe edinceye kadar onunla konuşmazdı.

Biz de çocuklarımızı, etrafımızdaki insanları, iş yerimizde çalıştırdığımız kimseleri böyle dürüst yetiştirelim. Dürüst yetişmeleri için onların ahlâkî davranışlarına dikkat edelim. Yanlış bir şey yaptıkları zaman gülmeyelim. Çocuk babasının sigarasını almış tütürüyor, babası; “Vay, bacak kadar çocuk sigara tütürüyor.” diye gülüyor.

O zaman o çocuğu teşvik etmiş oluyor, o çocuk sigarayı hep içecek. Bir kere babanın içmemesi lazım! İçtiğini görünce, bir de gülünce onu suça iki misli teşvik etmiş oluyor. Ondan sonra, “Sigaradan kurtaracağız.” diye uğraş, duvarlara yaz; “Sen kendini yavaş yavaş öldürüyorsun, sigara zararlıdır. Amerika’da yasaklanmış, televizyonda reklamı yapılmıyormuş.” de istediğin kadar çabala, küçükten alıştırmış oluyorsun.

Hattabirisiolmadık bir şey yaptığımızı zant edebessüm bile etmememiz lazım Bazen tutuyorlar hocalar

aleyhine bir fıkra anlatıyorlar veya müslümanı küçük düşürecek veya cennetle cehennemle, meleklerle, şeytanla ilgili bir fıkra anlatıyorlar. Bunlar oyuncak mı? Nereden duydun? Besbelli yobazın, haylazın birisi uydurmuş. Sen bunu okuyorsun, söylüyorsun ötekisi de gülüyor, ne oluyor? Günaha herkes iştirak etmiş oluyor. Kötü şeyi teşvik etmemeliyiz, tebessümle bile teşvik etmemeliyiz. Hatta böyle kötü bir şey olduğu zaman hafifçe bir yüz çevirme onun yola gelmesi için şart oluyor. Buradan onu anlıyoruz.

g. İftar Edince Söyledikleri

Ebû Dâvud Abdullah ibn-i Ömer RA'dan şöyle rivayet etmiş:¹¹

كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ ذَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ الْعُرُوقُ
وَوَثَبَتِ الْأَجْرُ إِنِ شَاءَ اللَّهُ

(د.ك عن ابن عمر)

(*Kâne izâ eftare, kâle: Zehebe'z-zameü, ve'bte'lleti'l-urûku, ve sebete'l-ecru in şâ'llàh.*)

(*Kâne izâ eftare, kâle*) “Oruç bitip iftar ettiği zaman Peygamber Efendimiz şöyle derdi: (*Zehebe'z-zameü*) “Susuzluk gitti, (*ve'bte'lleti'l-urûku*) damarlar ıslandı, (ve

¹¹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VI, s.308, no:2010; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.239, no:7922; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.185, no:25; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.255, no:3329; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.246; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.221, no:5395; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXVII, s.391; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.81, no:18055.

sebetel-ecru in şâa'llâh) inşallah, Allah'ın izniyle sevap da hâsıl oldu.”

İnsan, Ramazan'da veyahut sair zamanda oruç tutuyor. Arap diyarı biraz daha sıcak, bizimki gibi değil. Susuzluk insanı adamakıllı tâkatten düşürür. İftar ettiği zaman insan hemen suya sarılır. Onun için:

“—Susuzluk gitti, el-hamdü lillâh; damarlar suyla doldu, ıslandı. Eh gündüz biraz sıkıntı çektik ama Allah'ın izniyle ecir de kazanıldı.”

Tabii sevap kazanmak kolay olmuyor. Fedakârlıkla oluyor, biraz zahmetle oluyor. İbadetlerin zahmeti en çok olanları, sevabı en çok olanları oluyor. O bakımdan hadîs-i şerîfte, ayet-i kerîmede ne bildirilmişse o meşakkate katlanırsınız, biz de o sevabı almaya gayret ederiz.

h. İftar Duası

Ebû Dâvud Muaz ibn-i Zühre Rh.A'ten şöyle rivayet etmiş:¹²

كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ صُمتُ وَعَلَى رِزْقِكَ
أَفْطَرْتُ

(د. عن معاذ بن زهرة مرسلًا)

RE. 526/9 (*Kâne izâ eftare kâl: Allâhümme leke sumtü, ve alâ rızkıke eftartü.*)

(*Kâne izâ eftare kâl*) “Peygamber Efendimiz

¹²Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VI, s.309, no:2011; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.406, no:3902; Muaz ibn-i Zühre Rh.A'ten. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.81, no:18056.

iftar ederken şöyle derdi: (*Allàhümme leke sumtü*) Yâ Rabbi! Senin için oruç tuttum, (ve *alâ rızıkıke eftartü*) ve senin verdiğin şu rızıkla iftar ediyorum.”

Muhterem kardeşlerim! Mâlum, oruç sadece Ramazan’a mahsus değildir. Ramazan’da oruç tutmak, sıhhatli mü’minlere farzdır. Fakat sair zamanlarda da Peygamber Efendimiz çokça oruç tutardı. Hele gençlere; “Nefislerine hâkim olmayı öğrensinler.” diye oruç tutmayı çokça tavsiye etmiştir. Onların sevabı çok fazla...

Allah-u Teâlâ Hazretleri fazl u kereminden orucun sevabını çok çok fazla miktarda veriyor, ölçüye sığmaz tarzda çok veriyor. Ama orucun sadece mide orucu olmaması lazım, her âzânın günahattan korunması lâzım.

Adam oruçlu, nâmahreme bakıyor. Olmadı, gözüne oruç tutturmadı. Adam oruçlu, ağzına geleni söylüyor, küfrediyor, hattayalansöylüyor, hatta kalp kırıcı sözler söylüyor. Olmadı, diline orucu tutturamadı. Adam oruçlu; akşam vakti açmış radyoyu, filanca hânendeden, filanca sâzendeden şarkılar türküleri dinliyor. Olmadı, kulağına oruç tutturmadı.

Oruç her âzâyaya tutturulacak. Sen Allah rızası için; Allah’ın helal kıldığı ekmeği yemiyorsun, helâl olan suyu içmiyorsun da zaten haram olan öteki şeyleri neden yapıyorsun? Oldu mu? Helâlleri bile yapmama durumunda olan bir insana, zaten haram olan şeyleri yapmak yakıştı mı şimdi? Hiç yakışık almaz.

Millet orucu sadece aç susuz kalmak sanıyor; “—Biraz oruç tutayım da zayıflayayım.” diyor.

Öyle yağma yok, öyle saçma şey yok! Orucu Allah rızası için tutacaksın ve bütün âzâlarına tutturacaksın. Bütün âzâların oruç tutacak ki Allah onun sevabını çok versin. O zaman Allah;

“—Bu kulum benim rızam için her türlü fedakârlığı yaptı, nefsinin her türlü arzusuna karşı çıktı, şeytana uymadı; günahlardan kaçtı, sevaplı işlere koştu, zahmetlere katlandı, ben de ona ecrini bi-gayri hisâb vereyim.” diyecek, ama böyle yapana...

Yoksa nice oruç tutan insan vardır ki akşama kârı aç ve susuz kalmaktan ibarettir. Onun için orucu güzel turalım!

i. Sarığını İki Omuzu Arasına Sarkıttırdı

Tirmizi Abdullah ibn-i Ömer RA’dan şöyle rivayet etmiş:¹³

كَانَ إِذَا اعْتَمَّ سَدَلَ عِمَامَتِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ

(ت. عن ابن عمر)

RE. 526/10 (*Kâne ize'temme, sedele imâmetehû beyne ketifeyhi.*)

¹³ Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.351, no:1658; Taberâni, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XII, s.379, no:13405; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.38; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.173, no:6251; Ukaylî, *Duafâ*, c.V, s.131, no:1127; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.I, s.456; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.293, no:6069; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.192; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.119, no:18269.

(*Kâne ize'temme*) “Peygamber Efendimiz, sarık sardığı zaman, (*sedele imâmetehû beyne ketifeyhi*) ucunu iki küreğinin arkasına bir miktar, altmış yetmiş santim kadar sarkıtırdı.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize Peygamber Efendimiz'in sünnetine ittiba etmeyi, onun ahlâkıyla ahlâklanmayı, onun âdâbı ile edep lenmeyi, rızasını kazanmayı ve onunla beraber cennete girmeyi nasip eylesin.

Ankara'da bizim fakirhaneye misafirler geldi. Muteriz, itirazcı... Bir takım yarım yamalak şeyler duymuşlar; karşı çıkmaya alışmışlar. Dedelerimizin hepsi din alimiydi, meseleleri gayet iyi biliyorlardı. Baktık her şeye itiraz ediyorlar. İtirazlarından bir tanesi de sarık. Sarığa itiraz ediyor:

“—Ne gerek var, bilmem ne...”

Sarık sünnet. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfte tashih etmiş. Yetmiş kat sevabı daha fazla olur diyor. Meleklerin kıyafeti. İşte Peygamber Efendimiz böyle yapmış. Sarık sardığı zaman vücudundan aşağı doğru sarkıtırmış.

j. Üzüldüğü Zaman Sakalını Tutardı

Ebû Hüreyre RA şöyle rivayet etmiş:¹⁴

كَانَ إِذَا اغْتَمَّ أَخَذَ لِحْيَتَهُ بِيَدِهِ يَنْظُرُ فِيهَا

(الشيرازى عن أبى هريرة)

RE. 526/11 (*Kâne iza'ğtemme ehaze lihyetehû*)

¹⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.70, no:18007; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.208, no:2298.

bi-yedihî yenzuru fîhâ.)

“Biraz üzüldüğü zaman sakalını tutar ve şöyle ona bakardı. Bir tutam sakalından tutup ona doğru bakardı. Düşünceli düşünceli, üzüntülü üzüntülü sakalına bakardı. Adeti böyleydi.”

Her insanın çeşitli davranışları vardır, üzüntülü sevinçli zamanlarda. Efendimiz sakalını tutar ona bakardı.

k. İftarda Ettiği Dua

Sayfanın sonundaki hadîs-i şerîfi de okuyalım. Abdullah ibn-i Abbas RA şöyle buyurmuş:¹⁵

كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ
أَفْطَرْتُ فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

(طب. وابن السنى عن ابن عباس)

RE. 526/12 (*Kâne izâ eftara kâle: Allâhümme leke sumtü, ve alâ rızkıke eftartü, ve tekabbel minnî inneke ente's-semîu'l-alîm.*)

(*Kâne izâ eftara kâle*) Oruç tutup da iftar ettiği zaman şöyle dua ederdi:

(*Allâhümme leke sumtü*) “Yâ Rabbi, senin rızan için oruç tuttum. (*Ve alâ rızkıke eftartü*) Senin rızkın ile iftarımı yaptım. (*Ve tekabbel minnî*) Bunu benden kabul et! (*İnneke ente's-semîu'l-alîm*) Sen her şeyi duyan, her şeyi bilensin. Hakkıyla duyan hakkıyla bilensin, yâ Rabbi!” diye dua ederdi.

¹⁵ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.81, no:18057; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.181, no:6590.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize Peygamber Efendimiz'in sünnetine ittibâ etmeyi, onun ahlâkıyla ahlâklanmayı, onun âdâbı ile edeplenmeyi, rızasını kazanmayı ve onunla beraber cennete girmeyi nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
13. 11. 1988 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

